

Pla d'organització de centre per altes temperatures (POCAT)

**Aprovat al Consell Escolar
Data: 15/06/2023**

Índex:

1. Introducció
2. Objectius
3. Adopció de mesures organitzatives
4. Avaluació del POCAT

1. Introducció

Darrerament, les altes temperatures són un fenomen que es va repetint amb una certa freqüència en el nostre entorn mediterrani i que podrien emmarcar-se en el conjunt de fenòmens complexos que s'agrupen sota el concepte de canvi climàtic.

La temperatura mitjana anual per al conjunt de Catalunya i per al període 1950-2021 ha augmentat a un ritme de $+0,25\text{ }^{\circ}\text{C}$ / decenni, i l'estiu en què s'ha produït el ritme d'escalfament més gran ha estat de $+0,35\text{ }^{\circ}\text{C}$ / decenni. Ambdós valors són estadísticament significatius i força homogenis a tot el país (no es detecten zones amb més o menys augment de la temperatura). Aquest valor de la tendència suposa que la temperatura mitjana anual a Catalunya ha augmentat $1,8\text{ }^{\circ}\text{C}$ els darrers 72 anys. A l'estiu aquest increment ha estat de $2,5\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Els centres del sistema educatiu català, com a establiments de pública concurrència, estan sotmesos a normes que volen salvaguardar la seguretat i la salut de totes les persones que els integren. Per aquest motiu sovint és recomanable complementar aquestes normes amb plans d'actuació que ajudin a prevenir i anticipar pautes que proporcionin organització i unitat d'acció enfront de possibles contingències.

D'altra banda, la cultura de la prevenció com el millor sistema de seguretat ha comportat que normes de l'àmbit de prevenció de riscos laborals, així com de protecció civil, identifiquin determinats riscos, entre els quals els vinculats a les altes temperatures. En especial, els centres educatius, tant pel seu alt nivell d'ús i ocupació, com per la seva labor didàctica, són llocs prioritaris per promoure l'acció enfront del canvi climàtic, amb iniciatives que contribueixin a reduir els possibles impactes sobre la salut i el benestar de les persones.

Per això, a banda de les accions educatives relacionades amb la sensibilització i la sostenibilitat ambiental, és del tot necessari considerar les importants repercussions d'aquests tipus de fenòmens sobre la comunitat educativa, posant especial atenció a l'alumnat menor de cinc anys i/o l'alumnat que presenti alguna malaltia crònica o discapacitat.

Els plans d'actuació dels centres educatius han de ser eines útils que proporcionin una resposta ràpida i eficaç i de prevenció de danys a la salut provocats per situacions reals que es puguin produir amb una certa probabilitat. En aquest sentit, cada centre, en funció de les seves experiències, i considerant les evidències i les probabilitats d'esdeveniments dels fenòmens meteorològics i les seves implicacions, pot dotar-se d'instruments d'actuació dissenyats i desenvolupats per tal d'assegurar la prevenció i planificació general de les activitats de preparació i mitigació dels efectes de les adversitats climàtiques, a fi de reduir-ne els impactes.

En aquest context s'emmarca el present document POCAT de la nostra escola que s'ha realitzat seguint les indicacions de la guia d'actuació de centres educatius en el marc d'altres temperatures.

2. Objectius del POCAT de centre

EL POCAT del nostre centre té com a finalitat donar a conèixer les pautes comunes d'accions i l'adopció de mesures de centre per altes temperatures per reduir l'impacte sobre la salut dels membres de la comunitat educativa a conseqüència d'altres temperatures. Així mateix, també inclou el conjunt de mesures organitzatives encaminades a neutralitzar o minimitzar les conseqüències d'aquests fenòmens.

En la redacció del POCAT, si s'escau, es podrà establir com a mínim la informació següent: les funcions que hauran de portar a terme el conjunt de persones usuàries del centre, així com el calendari per a l'aplicació i la implantació real. També es podran concretar les mesures a adoptar i els procediments necessaris per preparar, iniciar i finalitzar el POCAT. Així mateix, per part del centre caldrà garantir la coordinació de les actuacions a desenvolupar entre les persones i els mitjans materials disponibles, la seva publicació al web així com l'adequada coordinació amb els serveis externs que es consideri necessària.

3. Adopció de mesures organitzatives

3.1. Anàlisi de la situació

Abans d'aplicar les mesures organitzatives cal fer una petita diagnosi dels espais i instal·lacions del centre per identificar els espais més frescos i amb millors condicions d'habitabilitat, espais climatitzats, zones verdes i d'ombreig als patis, zones verdes, fonts operatives, tipus de ventilació... dels centre.

En aquest sentit el nostre centre compta amb 3 edificis orientats a sud-est per la part lateral on estan ubicades les classes i al sud-oest per la part frontal del edificis. Per tant la majoria d'aules reben sol durant tot el matí i migdia. Les classes amb més altes temperatures són les ubicades a la primera planta en el primer i segon pavelló, i les ubicades a la segona planta del tercer pavelló. En el tercer edifici hi ha finestres als passadissos, la qual cosa facilita la ventilació creuada. Mentre que als edificis primer i segon, no hi ha finestres per dur a terme aquesta ventilació creuada.

A banda hi ha l'edifici del gimnàs, el qual rep sol de matí i migdia i l'edifici del menjador/sala d'actes que rep sol de tarda. Aquests edificis també arriben a altes temperatures.

El centre només compta amb els espais d'administració amb aparells operatius per climatitzar. Per tant en l'actualitat el centre no compta amb cap espai d'ús com *"refugi de confort tèrmic"*. *Tot i amb això el centre, en els moments de més altes temperatures (superiors a 30 graus), no té espais alternatius interiors per reubicar tot l'alumnat que està ubicat en les zones més caloroses (plantas sota teulada).*

A l'exterior l'escola està habilitant zones d'ombreig als patis per poder facilitar espais exteriors amb més confort.

Pel que fa a la tipologia d'activitats en espais exteriors del centre, quan les temperatures siguin superiors a 30 graus o en les hores de màxima intensitat solar (11-16 hores), caldrà refer horaris de les activitats físiques com educació física o esbarjo, cancel·lant o modificant aquestes activitats.

Es prestarà especial atenció a les persones més vulnerables i als grups de risc, els quals s'identificaran a l'inici de cada curs. Es considerarà de manera especial els grups de risc:

- Persones amb discapacitats físiques o psíquiques i limitacions de mobilitat.
- Persones amb malalties cròniques (hipertensió arterial, diabetis, malalties cardiovasculars, malalties respiratòries, malaltia pulmonar obstructiva crònica, malalties renals o altres persones que prenen medicaments especials).
- Dones embarassades.
- Alumnes d'educació infantil.

3.2. Mesures organitzatives

“Aquestes mesures organitzatives s’han d’adoptar considerant que s’ha de mantenir l’horari del centre educatiu i que l’alumnat pot romandre-hi fins que finalitzi la jornada escolar.”

L’inici del POCAT té caràcter estacional i amb caràcter general es podrà iniciar de *l’1 de maig al 31 de juliol i de l’1 de setembre al 15 d’octubre*, normalment els mesos de juny, juliol, setembre i octubre, no obstant això, es podrà avançar o posposar en funció de les condicions meteorològiques d’altes temperatures o si així es determina.

A partir de la predicció de l’Equip de Predicció i Vigilància del Servei Meteorològic de Catalunya (SMC), el Departament d’Educació comunicarà als centres educatius, mitjançant l’aplicació de missatgeria instantània Telegram la previsió d’altes temperatures que comportin la necessitat d’activar el pla. En el nostre cas seran:

Zona	Llindar calor escoles (T °C exterior)	Llindar avís SMP (T °C exterior)
Camp de Tarragona	30	34

Les mesures a activar seran de diferent tipologia i s’adaptaran a les situacions climàtiques que es detectin.

3.3. Mesures generals dels edificis de l’escola

- Durant les hores de sol, sempre que sigui possible, abaixarem les persianes de les finestres on el sol toca directament.
- Mantindrem la ventilació natural creuada.
- Incrementarem la ventilació natural i/o forçada durant la jornada laboral sempre que la temperatura interior sigui superior a la temperatura exterior.
- Quan les condicions de seguretat ho permetin, obrirem les finestres del centre durant la nit per refrescar-lo. Si això no és possible les obrirem a primera hora del matí.
- Quan sigui possible, reduïrem al mínim l’ús de la il·luminació elèctrica.
- En els espais exteriors utilitzarem tant com sigui possible les zones d’ombra disponibles.
- Evitarem també fer activitats en espais tancats amb temperatures molt altes (gimnàs).

3.4. Mesures generals de protecció, seguretat i benestar dels membres de la comunitat educativa

- A l’exterior, cal evitar estar al sol i és recomanable portar gorra o barret i un ventall.
- Apliqueu (famílies) les mesures de protecció solar. Poseu-los crema solar 20 minuts abans d’anar al centre. És aconsellable factor de protecció 30 o superior a les zones cutànies exposades al sol.
- Aconsellarem beure aigua regularment encara que no tinguin set . Porteu aigua suficient.

3.5. Mesures generals organitzatives als centres educatius

- Evitarem, en la mesura que sigui possible, fer activitats als espais més calorosos, i si cal traslladarem els alumnes a altres espais o instal·lacions del centre educatiu que resultin més frescos o ombrejats per fer-les.
- A criteri de l'equip directiu, dins de l'horari lectiu ajustarem les diferents activitats a les circumstàncies meteorològiques.
- Evitarem fer les tasques de més activitat física a les hores més caloroses del dia i procurarem fer-les en espais ombrejats o, si s'escau, les suprimirem.
- Reduirem l'activitat física, sobretot a l'aire lliure durant la franja horària amb temperatures més altes. (11h-16h).
- Prestarem especial atenció a les persones més vulnerables i als grups de risc.

3.6. Mesures específiques organitzatives als centres educatius

- Activitats lectives:

- El centres educatius, en aplicació del principi d'autonomia organitzativa, podem flexibilitzar la distribució horària de les activitats amb la finalitat d'adaptar-se a les circumstàncies d'altres temperatures.
- Les faltes d'assistència motivades per les altes temperatures es poden considerar justificades sempre que hagin estat comunicades per la família de l'alumne o alumna.
- Es podrà permetre, a criteri de la direcció del centre, la sortida de l'alumnat a requeriment de les famílies, d'acord amb l'organització prèvia i els horaris de sortida que el centre estableixi a aquest efecte.

- Serveis complementaris:

- La prestació del servei de menjador escolar s'ha de mantenir segons les condicions i horari establert.

3.7. Actuacions docent per la prevenció d'esgotament per calor o de cop de calor

L'esgotament per calor és un estadi previ al cop de calor. En els infants i joves, els símptomes inclouen sudoració excessiva, sensació de calor sufocant i de set intensa, sequedat a la boca, rampes musculars, esgotament, cansament o debilitat. Davant d'aquests símptomes en un període de temperatures elevades, traslladarem la persona afectada a un lloc més fresc i li farem beure aigua.

Els símptomes més freqüents d'un cop de calor inclouen, entre d'altres, un augment de la temperatura corporal superior a 40 °C; mal de cap; nàusees i vòmits; pell envermellida, calenta sense suor; respiració i freqüència cardíaca accelerades, i alteracions de l'estat mental o del comportament, com ara confusió, irritabilitat o deliri.

En cas de cop de calor, a més de les mesures anteriors, avisarem urgentment a la família i els serveis d'emergències (112). Mentre s'esperen que arribin els serveis d'emergència, s'aplicaran les següents actuacions generals de primers auxilis:

Efectes	Causes	Síntomes	Primers auxilis
Erupcions cutànies	Pell mullada a causa d'excessiva sudoració o humitat ambiental.	Erupció vermella desigual a la pell. Pot infectar-se. Picors intensos. Molèsties que impedeixen o dificulten treballar i descansar bé.	Netejar la pell i assecar-la. Canviar la roba humida per un d'eixuta.
Deshidratació	Pèrdua excessiva d'aigua pel fet que se sua molt i no es restableix l'aigua perduda.	Set, boca i mucoses seques, fatiga, atordiment, taquicàrdia, pell seca i encartonada, miccions menys freqüents i de menor volum, orina concentrada i fosca.	Portar l'afectat/ada a un lloc fresc i estirar-lo amb les cames aixecades. Afluixar-li o treure-li la roba i refrescar-lo, ruixant-lo amb aigua i ventant-lo. Donar-li aigua freda amb sals o una beguda isotònica fresca.
Rampes	Pèrdua excessiva de sals pel fet que se sua molt. Beure grans quantitats d'aigua sense que s'ingereixin sals per reposar les pèrdues amb la suor.	Contractures doloroses, breus i intermitents que afecten els grups musculars més usats que apareixen en l'última part de l'exercici o, fins i tot, diverses hores després d'acabar-lo. No van acompanyades de febre.	Descansar en un lloc fresc. Beure aigua amb sals o begudes isotòniques. Fer exercicis suaus d'estiraments i fregar el múscul afectat. No fer activitat física fins que hagin passat hores després que hagin marxat les rampes. Trucar al metge si no desapareixen en 1 hora.
Esgotament per calor	En condicions d'estrès tèrmic per la calor: esforç continuat sense descansar o perdre calor sense restablir l'aigua i les sals perdudes amb la suor. Pot desembocar en un cop de calor.	Apareixen sovint al llarg de diversos dies, debilitat, náusees, vòmits, cefalees, marejos, rampes i, en menor freqüència, ansietat, irritabilitat, sensació de desmai i fins i tot síncope. Pell pàl·lida i suada (enganxosa) amb temperatura normal o elevada.	Portar l'afectat/ada a un lloc fresc i tombar-lo amb les cames aixecades. Afluixar-li o treure-li la roba i refrescar-lo ruixant-lo amb aigua i ventant-lo. Donar-li aigua freda amb sals o una beguda isotònica fresca.
Síncope per la calor	En estar dempeus i immòbil durant molt de temps en un lloc calorós, no arriba suficient sang al cervell.	Desmai, visió borrosa, mareig, debilitat, pols dèbil.	Mantenir la persona estirada amb les cames aixecades en un lloc fresc.

Efectes	Causes	Síntomes	Primers auxilis
Cop de calor	En condicions d'estrès tèrmic per calor; treball continuat del personal treballador no aclimatat, mala forma física, susceptibilitat individual, malaltia cardiovascular crònica, ingesta de certs medicaments, obesitat, ingesta d'alcohol, deshidratació, esgotament per la calor, etc. Pot aparèixer de manera brusca i sense símptomes previs. Fallada del sistema de termoregulació fisiològica. Elevada temperatura central i danys en el sistema nerviós central, ronyons, fetge, etc.	Taquicàrdia, respiració ràpida i feble, tensió arterial elevada o baixa, disminució de la sudoració, irritabilitat, confusió i desmai. Alteracions del nivell de consciència. Febre (39,5–40 °C). Pell calenta i seca, amb cessament de la sudoració. ÉS UNA EMERGÈNCIA MÈDICA!	Ràpidament allunyar l'afectat/ada de la calor, començar a refrescar-lo i trucar urgentment al 112. Tombar-lo en un lloc fresc. Afluïxar-li o treure-li la roba i embolcallar-lo en una manta o tela xopa d'aigua i ventar-lo, o introduir-lo en una banyera d'aigua freda o similar.

3.8. Difusió

Davant l'avís oficial d'altres temperatures a la zona geogràfica on s'ubica el centre, es comunicarà a les famílies de l'alumnat l'activació de determinades mesures organitzatives que puguin afectar a l'organització ordinària del centre.

Així mateix es farà difusió del pla d'organització al lloc web del centre.

3.9. Finalització

La direcció del centre, si s'escau, serà qui donarà per acabades les mesures organitzatives.

4. Avaluació del POCAT

Amb la finalitat de conèixer la utilitat del pla d'organització de centre i d'aquesta manera assegurar-ne l'eficàcia i l'operativitat en el seu context específic, s'han de fer avaluacions de l'aplicació en funció dels resultats obtinguts amb la periodicitat que fixi el centre.

Els principals aspectes que caldrà avaluar són:

- Valoració de l'actuació dels membres de la comunitat educativa i especialment del professorat en relació amb l'atenció a l'alumnat, en aquestes circumstàncies.
- Comprovació de l'eficàcia de les mesures organitzatives previstes.
- Grau d'idoneïtat de les instal·lacions i dels recursos utilitzats.

Aquesta avaluació es realitzarà anualment per part de l'equip directiu, el coordinador/a de prevenció de riscos laborals, el Claustre i altres membres de la comunitat educativa, als quals es demani.